

Сосенко Володимир Миколайович,
аспірант кафедри господарського та
адміністративного права Національного
технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського»

ЗАХОДИ З УСТАНОВЛЕННЯ РІВНЯ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ УНАСЛІДОК КОРУПЦІЇ

Соціально-економічний стан українського суспільства та законодавчі недоліки породжують нелегальну економічну діяльність та корупцію, які можна віднести до основних джерел відмивання коштів в Україні. Корупція створює значні суми доходів, здобутих кримінальним шляхом, і серйозно підриває ефективне функціонування окремих державних установ та системи кримінального правосуддя [1].

Однією з ланок, що використовується для відмивання коштів, і водночас на яку покладено обов'язок з протидії легалізації (відмивання) коштів отриманих злочинним шляхом є суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Саме вони, через побудовану на ризик орієнтованому підході систему фінансового моніторингу, мають змогу запобігти проведенню операцій з активами, які отримані внаслідок корупційних діянь. Належним чином побудована система протидії легалізації коштів має опосередкований вплив на стан боротьби з корупцією.

Рекомендацією FATF встановлено, що фінансові установи та визначені нефінансові установи та професії повинні також визначати, оцінювати та вживати ефективних заходів щодо зниження ризиків, пов'язаних з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму [2].

Категорією осіб, яка відноситься до групи корупційного ризику, є національні публічні діячі, щодо яких застосовуються посилені заходи фінансового моніторингу. В ході вивчення клієнта здійснюється визначення належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до національних або іноземних публічних діячів, діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях, або пов'язаних з ними осіб [3] та зобов'язано встановити такому клієнту високий ризик [3]. Згідно з законодавством пов'язаними особами є особи, з якими члени сім'ї національних, іноземних публічних діячів та діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях, мають ділові або особисті зв'язки, а також юридичні особи, кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) яких є такі діячі чи їх члени сім'ї або особи, з якими такі діячі мають ділові або особисті зв'язки [3].

Належне виконання таких обов'язків ускладнене через відсутність єдиного державного реєстру національних публічних діячів який би містив імена, назви посад, та достатню ідентифікаційну інформацію цих осіб, та знаходився б у постійно актуалізованому стані, шляхом своєчасного оновлення. Держателем та упорядником такого

визначити окремий орган державного управління, який ніс би пряму відповідальність за зміст його наповнення.

Заходами з встановлення рівня ризику, є передбачені внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу дії з виявлення факту належності клієнта або особи, що діє від його імені, до згаданої категорії клієнтів під час здійснення ідентифікації, верифікації та у процесі їх обслуговування, а також те, чи є вони кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) або керівниками юридичних осіб [3]. Такими діями, переважно, є аналіз поданих клієнтом документів для отримання відповідної інформації та її зіставлення з інформацією у відкритих джерелах. Заходи з встановлення кінцевого бенефіціарного власника незважаючи на доступність даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань (ЄДР), ускладнюються тим, що орган, що відповідальний за його ведення не забезпечує того, що базова інформація чи інформація про бенефіціарну власність, надана юридичними особами, є достовірною або актуальною [1]. Інформація, що міститься в ЄДР, фактично носить відносно достовірний характер, особливо у випадку якщо суб'єкт господарювання створювався з метою подальшого його використання для легалізації корупційних доходів, і цілеспрямовано зловживає правовими прогалинами.

Окремої уваги заслуговує факт того, що не завжди реальний та формальний керівник суб'єкта господарювання є однією й тією ж особою, а відносини між такими особами зазвичай юридично не формалізовані, що ускладнює ідентифікацію та вивчення клієнта та може ставити під сумнів рівень ризику, який встановлено відповідним суб'єктом первинного фінансового моніторингу, а отже і систему управління ризиками в цілому. Це потребує наукового дослідження та подальшого закріплення правовими нормами, формування методологічної бази для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, для зменшення формального підходу до встановлення рівня ризику клієнту.

Звертає на себе увагу, що закріплене законом визначення національного публічного діяча не охоплює посади, які за своїми службовими обов'язками наділені значними повноваженнями, зокрема, для прикладу: головні бухгалтери, керівники юридичних підрозділів, тощо. Також, відсутня у визначенні згадка про осіб на яких покладено виконання обов'язків за посадами, що віднесені до національних публічних діячів, адже вони наділені тим же обсягом повноважень, що й ті що займають такі посади на постійній основі і можуть виступати суб'єктами корупційних злочинів.

Використання послуг номінального сервісу для приховування права власності на суб'єкт господарювання в країнах що мають офшорний статус, де інформація про реального власника є закритою, ускладнює вжиття заходів по встановленню кінцевого бенефіціарного власника, зокрема в частині встановлення достовірності інформації, що міститься в документах поданих клієнтом суб'єкту первинного фінансового моніторингу.

Це є підґрунтям для зловживань з боку працівників суб'єкта первинного фінансового моніторингу, в частині встановлення відповідного рівня ризику, що автоматично відбивається на підході до аналізу операцій, які здійснюються такими клієнтами.

Загалом такі прогалини можуть формувати базис для трансформування коштів отриманих в наслідок корупційних діянь у легальний капітал наражаючи на небезпеку інших клієнтів суб'єкта первинного фінансового моніторингу, через проведення фактично високоризикових операцій.

Список використаних джерел

1. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Ukraine Fifth Round Mutual Evaluation Report URL: <https://rm.coe.int/fifth-round-mutual-evaluation-report-on-ukraine/1680782396> (дата звернення: 07.11.2019).

2. Рекомендації FATF Міжнародні стандарти боротьби з відмивання коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20181017/BOOK.pdf (дата звернення: 07.11.2019).

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 07.11.2019).

Сташків Ярослав Ярославович,

ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА

Корупція є однією із найбільш серйозних перешкод побудови відносин у сфері державного управління, оскільки виводить їх поза межі правового поля, руйнує їхній механізм зсередини, чим значно знижує ефективність діяльності органів державної влади щодо виконання обов'язків перед громадянським суспільством. Масштаби поширення корупції досягає рівня, що загрожує національній безпеці України, вона підриває довіру населення до інститутів влади всередині країни, а ззовні шкодить міжнародному іміджу Української держави та реалізації програми Європейської інтеграції.

Тема корупції є чи не найбільш обговорюваною сьогодні в українському соціумі. Це є абсолютно зрозумілим і закономірним, адже рівень корупції досяг межі, за якою починається крах держави. Наслідки е-декларування та чисельні публікації в ЗМІ стосовно явно невинуватених статків можновладців, суддів та інших держслужбовців вищого ешелону влади викликали шок у суспільстві, сформували розуміння останньої межі. Аналіз стану корупційної злочинності в